

KOMBINIRANA METODOLOGIJA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Stojanov, Klara

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:224527>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**KOMBINIRANA METODOLOGIJA U RANOM I
PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU**

KLARA STOJANOV

Split, 2022.

Odsjek: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Studij: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Osnove metodologije pedagoških istraživanja

**KOMBINIRANA METODOLOGIJA U RANOM I PREDŠKOLSKOM
ODGOJU I OBRAZOVANJU**

Student:

Klara Stojanov

Mentor:

izv. prof. dr. sc. Tonća Jukić

Split, lipanj 2022.

Sadržaj

1.	Uvod	1
2.	Metodološki pristupi	3
2.1.	Kvantitativne i kvalitativne metode	3
2.2.	Kombinirane metode	4
3.	Triangulacija	7
3.1.1.	Vrste triangulacije	7
3.1.2.	Razlozi za triangulaciju	9
4.	Triangulacija i kombinirane metode	11
5.	Metodologija u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju	14
6.	Kombinirana metodologija u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju	18
7.	Zaključak	21
8.	Literatura	22
9.	Sažetak	26
10.	Abstract	27

1. Uvod

Kao i mnogi drugi vidovi čovjekove djelatnosti, istraživanje je postalo vrlo konkurentan posao. Istraživači se danas moraju natjecati za bespovratna sredstva na isti način na koji se uslužne agencije natječu za financiranje projekata. Zbog ove konkurentne situacije često se od istraživača čuje oštra kritika primjene istraživačkih metoda koje se razlikuju od metoda kojima se oni koriste u svojim istraživanjima.

Osposobljavanje odgojitelja je često istraživana tema, ali se i dalje smatra relativno novim područjem istraživanja. Mužić (2004) spominje kako se sva znanstvena istraživanja, pa tako i istraživanja u pedagogiji, temelje na općem znanstvenom pristupu, koji posjeduje određeni opći filozofski i pojmovni okvir, a koji se naziva znanstvenom paradigmom. Isto tako Filstead (prema Mužiću, 2004) u okviru znanstvene paradigme podrazumijeva i najčešće ubraja sva općeprihvaćena uopćavanja, pretpostavke, vrijednosti, vjerovanja i primjere onoga što je predmet znanstvene discipline. Smatra se kako je znanstvena paradigma jedna od najboljih pristupa nekog metodološkog pristupa jer se iz nje može iščitati postojanje stanovitih istraživačkih alata te prevlast kvalitativne i/ili kvantitativne metodologije (Dubovicki i Mlinarević i Velki, 2018). Prema Mužiću (2004), u pedagoškim istraživanjima, odnosno u istraživanjima odgoja i obrazovanja, susrećemo se s dvije osnovne paradigme, a to su paradigma razumijevanja i paradigma pojašnjavanja (ili tumačenja). *Paradigma razumijevanja* svoj naglasak stavlja na produbljeno shvaćanje pojava, ali teži subjektivnosti, dok *paradigma pojašnjavanja* naglasak usmjerava na uspostavljanje uzročno-posljedičnih veza te stoga ima pozornost na objektivnosti.

Pojedinci koji provode istraživanje primjenom kombiniranih metoda trebaju promišljati o karakteristikama kvantitativnih i kvalitativnih metoda i o tome kako se te značajke uklapaju u njihov istraživački problem. Istraživanja s više metoda koja ne integriraju kvalitativne i kvantitativne podatke i metode nisu istraživanja s kombiniranim metodama. Kvalitativni pristupi nastoje prikupiti više perspektiva korištenjem induktivne metode no njihova primarna svrha nije generalizacija nalaza. S druge strane, kvantitativni pristupi nastoje prikupiti numeričke informacije za kvantificiranje fenomena od interesa i generalizirati ove nalaze na veće populacije. Istraživanja s kombiniranim metodama mogu biti osobito korisna za integraciju kvalitativnih i kvantitativnih podataka koji odražavaju perspektive djece i njihovih odgajatelja (Cohen i Manion, 1980).

Naime, danas ne postoji jedan znanstveni pristup u istraživanjima, pa tako ni u pedagoškoj znanosti. U novijim pedagoškim istraživanjima sve više se koristi kombinirana

metodologija, kojoj će se ovaj rad posvetiti, s naglaskom na kombiniranu metodologiju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Osim toga, u radu će se opisati kvalitativne i kvantitativne metode te će se raspravljati o triangulaciji. Također, u radu će se vidjeti koji su sve izazovi i prepreke za korištenje kombiniranih metoda te rješenjima za neke od tih izazova. Prva prepreka je što istraživanje s kombiniranim metodama često zahtijeva dodatni napor i planiranje u dizajnu istraživanja, uzorkovanju i prikupljanju podataka. Drugo, istraživanje s kombiniranim metodama nudi neke izazove za angažman i uključenost sudionika istraživanja. Treća prepreka je, nakon što se prikupljanje podataka završi, istraživanje s kombiniranim metodama može generirati podatke koji mogu zahtijevati analizu i sažetak. Konačno, kada istraživanje dosegne fazu pisanja, može doći do poteškoća u pronalaženju odgovarajućih izdavača. Svemu navedenom posvetiti će se ovaj rad. (Greene, Caracelli i Graham, 1989; Busetto, Wick i Gumbinger, 2020; Johnson i Onwuegbuzie, 2004).

2. Metodološki pristupi

2.1. Kvantitativne i kvalitativne metode

Kvantitativni pristup temelji se na primjeni metoda koje omogućuju kvantificiranje pojava, odnosno njihovo brojčano iskazivanje te generaliziranje zaključaka o uzročnosti na cjelokupnu populaciju (Sekol i Maurović, 2017, str. 10). Jednostavno rečeno, kvantitativno istraživanje se svodi na brojke. Odnosno ovakva istraživanja nastoje odgovoriti na pitanje *koliko?*. Predmet ovih istraživanja su predmeti i pojave koje je moguće kvantificirati, tj. dodijeliti im brojčanu vrijednost. Koriste se jasne i precizne metode matematičko-statističke obrade podataka (Vukosav i Zarevski, 2011). Ovaj pristup koristi se za kvantificiranje mišljenja, stavova, ponašanja i drugih definiranih varijabli s ciljem da se podrže ili opovrgnu hipoteze o određenom fenomenu te potencijalno kontekstualiziraju rezultati iz uzorka istraživanja u široj populaciji (ili specifičnim skupinama) (Igwenagu, 2016). U kvantitativnim pristupima prikupljeni podaci su uvijek numerički, ako nema brojeva, tada metode nisu kvantitativne. Mnogi se fenomeni mogu ispitivati kvantitativnim metodama jer su relevantne informacije već dostupne brojčano. Milas (2005, str. 571) navodi kako se „kvantitativna istraživanja bave provjerom unaprijed postavljenih hipoteza i testiranjem teorija na temelju statističke analize. Istraživane pojave brojčano se određuju zato da se mogu statistički obraditi.“ Kvantitativna istraživanja time daju objektivne podatke, oslobođene subjektivnosti kvalitativnog istraživanja te se rezultati mogu jasno predočiti kroz statistiku i brojke.

Suprotno tome, u kvalitativnim istraživanjima se uglavnom ne polazi od teorije koju se istraživanjem želi provjeriti, nego se teorija pojavljuje na temelju podataka i spoznaja prikupljenih tijekom istraživanja (Mejovšek, 2005, str. 160). Tijekom kvalitativnog istraživanja, istraživač može voditi intervju ili fokusne grupe kako bi prikupio podatke koji nisu dostupni u postojećim dokumentima ili zapisima. „Kvalitativna istraživanja ne teže otkrivanju općih zakona, već razumijevanju određenog socijalnog konteksta koji je upravljani značenjima koja mu pridaju sudionici tog konteksta.“ (Mejovšek, 2005, str. 159). Kvalitativne metode pružaju mehanizam za pružanje odgovora na temelju prikupljanja nenumeričkih podataka, tj. riječi, radnji i ponašanja. Karakterizira ih cjelovit pristup, odnosno, nastoji se zahvatiti problem u cjelini bez provedbe analize pojedinih segmenata analiziranog fenomena (Vukosav i Zarevski, 2011). Prema Gray (2009) istraživači koji su u svojim istraživanjima naklonjeni korištenju kvalitativne metode, smatraju se učinkovitijima jer su više i bolje upoznati s događanjima i aktivnostima te bolje razumiju odnose koji su temelj predmeta

istraživanja. Mejovšek (2005) ističe da je bitna karakteristika kvalitativnog pristupa to da istraživač, kako bi smanjio pogreške u podacima i bio siguran da je zaista prenio ono što su ispitanici govorili, daje zapisane deskriptivne podatke na verifikaciju ispitanicima.

Za pedagoška istraživanja i kvantitativne i kvalitativne metodologije su od iznimne važnosti te se u nekim slučajevima kvantitativni i kvalitativni pristupi mogu kombinirati u pristup istraživanju s kombiniranim metodama.

2.2. Kombinirane metode

Istraživanje s kombiniranim metodama kombinira elemente kvantitativnog i kvalitativnog istraživanja kako bi se odgovorilo na postavljeno istraživačko pitanje. Kombinirane metode mogu pomoći istraživaču da dobije potpuniju sliku od samostalnog kvantitativnog ili kvalitativnog istraživanja, jer integrira prednosti obje metoda. Istraživanje s kombiniranim metodama često se koristi u bihevioralnim, zdravstvenim i društvenim znanostima, osobito u multidisciplinarnim okruženjima i složenim situacijskim ili društvenim istraživanjima (George, 2021).

Iako su istraživači dugi niz godina kombinirali kvalitativne i kvantitativne podatke, trenutne konceptualizacije istraživanja s kombiniranim metodama pojavile su se tek 1980-ih. Ovakav tip istraživanja s ovim metodama brzo se razvio u posljednjih nekoliko godina, pojavivši se kao istraživačka metodologija s priznatim imenom i posebnim identitetom, osobito u nekim područjima kao što su obrazovanje, zdravstvene znanosti, psihologija i sociologija. U tim je područjima ovaj metodološki pristup prepoznat kao treći metodološki pokret, uz kvalitativno i kvantitativno istraživanje (Johnson i Onwuegbuzie, 2004; Tashakkori i Teddlie, 2003).

Opća svrha i središnja premisa istraživanja s kombiniranim metodama je da korištenje kvantitativnih i kvalitativnih pristupa u kombinaciji omogućuje bolje razumijevanje istraživačkih problema i složenih fenomena nego bilo koji od ovih pristupa sam. Bolje razumijevanje može se postići triangulacijom jednog skupa rezultata s drugim čime raste valjanost zaključaka. Greene, Caracelli i Graham (1989) ističu druge važne svrhe, obrazloženja i prednosti istraživanja s kombiniranim metodama: komplementarnost (razrada ili pojašnjenje rezultata jedne metode s nalazima druge metode), razvoj (kada istraživač koristi rezultate jedne metode kako bi se pomoglo u razvoju upotrebe druge metode) i proširenje (nastojeći proširiti širinu i raspon istraživanja korištenjem različitih metoda za različite komponente upita).

Dva su glavna čimbenika koji pomažu istraživačima da odrede vrstu dizajna kombiniranih metoda koji je najprikladniji za njihovo proučavanje, a to su prioritet i provedba prikupljanja podataka. Što se tiče prioriteta, istraživač tijekom ovakve metode može dati jednak prioritet i kvantitativnim i kvalitativnim dijelovima, te više naglašavati jedan ili drugi dio. Razlog tome može proizaći iz istraživačkog pitanja, iz praktičnih ograničenja u prikupljanju podataka ili iz potrebe da se razumije jedan oblik podataka prije nego što se pređe na sljedeći. Provedba prikupljanja podataka odnosi se na slijed koji istraživač koristi za prikupljanje i kvantitativnih i kvalitativnih podataka (Creswell, 2008). Opcije se sastoje od prikupljanja informacija u isto vrijeme, odnosno istodobni dizajn, ili uvođenja informacija u fazama, tj. uzastopni dizajn. U prikupljanju oba oblika podataka istodobno, istraživač ih može nastojati usporediti traženjem podudarnih nalaza. Kada se podaci uvode u fazama, slijed ovisi o ciljevima istraživanja. Stoga, kada prikupljanje kvalitativnih podataka prethodi prikupljanju kvantitativnih podataka, namjera može biti prvo istražiti problem koji se proučava, a zatim slijedi istraživanje s kvantitativnim podacima koji su pogodni za proučavanje velikog uzorka, tako da se rezultati mogu primijeniti na populaciju. Creswell i Plano Clark (2007) upozoravaju na to da kada kvantitativni podaci prethode kvalitativnim podacima, namjera može biti testiranje varijabli s velikim uzorkom, a zatim detaljnije istraživanje s nekoliko slučajeva tijekom kvalitativne faze. Kombiniranje dviju vrsta podataka znači da će istraživač imati koristi od detaljnih, kontekstualiziranih uvida kvalitativnih podataka i generalizirajućih, izvana valjanih uvida kvantitativnih podataka. Time snaga jedne vrste podataka često ublažava slabosti druge.

Optimalno, dizajn istraživanja s kombiniranim metodama trebao bi uključivati tri odvojena istraživačka pitanja: kvantitativno istraživačko pitanje, kvalitativno istraživačko pitanje i istraživačko pitanje kombiniranih metoda (Levitt i sur., 2018; Tashakkori i Creswell, 2007). Rješavanje kvalitativnih i kvantitativnih istraživačkih pitanja trebalo bi pridonijeti odgovoru na istraživačko pitanje kombiniranih metoda, međutim, doprinosi nisu uvijek jednaki. Kvalitativno i kvantitativno istraživanje imaju inherentne slabosti, kao što su male veličine uzorka (kvalitativno istraživanje) ili ograničena sposobnost pružanja kontekstualiziranog razumijevanja (kvantitativno istraživanje). Kombiniranje metoda ima potencijal da riješi ove slabosti i pruži sveobuhvatnije razumijevanje (Creswell i Plano Clark, 2008) čak i za široka, složena istraživačka pitanja. Creswell i Plano Clark (2008) nadalje ističu da istraživanje s kombiniranim metodama omogućava istraživaču da prikupi i kvalitativne i kvantitativne podatke o različitim proučavanim čimbenicima. Istraživanje s kombiniranim metodama također može biti korisno pri ocjenjivanju izvedivosti i prihvatljivosti intervencije,

razvoju nove procjene ili trianguliranju kvantitativnih i kvalitativnih nalaza. Kao glavni razlog zašto izabrati istraživanje s kombiniranom metodologijom je to što ovakav pristup zapravo samo unapređuje znanstveno razumijevanje fenomena od interesa i ispunjava postojeće znanstvene praznine.

Kombinirane metode koriste se za obogaćivanje razumijevanja iskustva ili problema kroz potvrđivanje zaključaka, proširenje znanja ili pokretanjem novih načina razmišljanja o predmetu istraživanja. Kombinirane metode inherentno nisu ni više ni manje valjane od specifičnih pristupa istraživanju. Kao i kod svakog istraživanja, valjanost proizlazi više iz prikladnosti, temeljitosti i učinkovitosti s kojom se te metode primjenjuju i brige posvećene promišljenom vaganju dokaza nego iz primjene određenog skupa pravila ili pridržavanja utvrđene tradicije. Kritična pitanja za istraživanje s kombiniranim metodama uključuju jasnoću svrhe, osnove i sadržajnog fokusa, dajući smjer istraživanju i logičku osnovu za objašnjenje; svijest o ograničenjima tradicionalnih metoda budući da se one modificiraju u okruženju kombiniranih metoda; odgovarajuća uporaba i interpretacija kvantiziranog kodiranja iz kvalitativnih podataka; različite metode tretmana *pogreške* ili *odstupanja* i odgovarajuća generalizacija, s obzirom na izbor uzorka i metoda (Buber, Gardner i Richards, 2004)

Creswell i Plano Clark (2007) istaknuli su da provođenje istraživanja s kombiniranim metodama nije lako, a Bryman (2007) je uputio na to da postoje čak i neke prepreke. Istraživanja s kombiniranom metodologijom predstavljaju izazov jer zahtijevaju više rada i financijskih sredstava, a oduzimaju i više vremena. Povećani vremenski zahtjevi proizlaze iz vremena potrebnog za provedbu kvantitativnih i kvalitativnih dijelova istraživanja. Osim toga, istraživanje s kombiniranim metodama također zahtijeva da istraživači razviju širi skup vještina koje obuhvaćaju i kvantitativne i kvalitativne metode. Budući da istraživanje s kombiniranim metodama kombinira i integrira kvantitativne i kvalitativne metode, istraživač je motiviran razviti širi skup istraživačkih vještina (Mejovšek, 2005).

3. Triangulacija

Neki istraživači tvrde kako su ove kvantitativne i kvalitativne istraživačke metode, zapravo, komplementarne te da je spajanje dviju metodologija poznato kao triangulacija. Triangulacija je metoda koja se koristi za povećanje vjerodostojnosti i valjanosti rezultata istraživanja. Vjerodostojnost se odnosi na pouzdanost i koliko je istraživanje vjerodostojno, odnosno pouzdano, dok se valjanost bavi mjerom u kojoj istraživanje točno odražava ili procjenjuje koncept ili ideje koje se istražuju u tom trenutku. Triangulacija je također nastojanje da se pomogne istražiti i objasniti složeno ljudsko ponašanje korištenjem raznih metoda kako bi se čitateljima ponudilo uravnoteženije objašnjenje (Noble i Heale 2019; Cohen, Manion i Morrison, 2000; Carvalho i White, 1997).

Izraz triangulacija posuđen je iz geometrije, gdje poznavanje točne lokacije dvije točke omogućuje određivanje udaljenosti do drugog objekta. U istraživanju društvenih znanosti, triangulacija ne znači nužno da trebate točno dvije različite metode već to samo znači traženje alternativnih stajališta ili provjeru rezultata. U osnovi, triangulacija znači sagledavanje pitanja s druge točke gledišta, što omogućuje uvid u dio odgovora koji prije nije bio očigledan. Triangulaciju je Denzin definirao (u Jick, 1979, str. 291) kao "*kombinaciju metodologija u proučavanju istog fenomena*". Jick (1979) tvrdi da triangulacija omogućuje istraživaču da bude sigurniji u podatke, osobito ako se podaci prikupljeni različitim metodama konvergiraju. Triangulacija može obogatiti istraživanje jer nudi različite skupove podataka za objašnjenje različitih aspekata fenomena od interesa. Nadalje, triangulacija može otkriti skrivene pojave.

3.1.1. Vrste triangulacije

Denzin (1970, str. 301) predlaže četiri vrste triangulacije:

- (1) triangulacija podataka, koja uključuje pitanja kao što su vremenska razdoblja, prostor i ljudi;
- (2) triangulacija istraživača istraživanja, koja uključuje korištenje nekoliko istraživača u istraživanju;
- (3) teorijska triangulacija, koja potiče nekoliko teorijskih shema koje omogućuju tumačenje fenomena i
- (4) metodološka triangulacija, koja promiče korištenje nekoliko metoda prikupljanja podataka kao što su intervjui i opažanja.

Triangulacija podataka je kada istraživač koristi dvije ili više metoda pri prikupljanju podataka i provjeri rezultata. Naziva se i unakrsnim ispitivanjem jer se podaci dobiveni istraživanjem provjeravaju dvostruko, pa čak i trostruko. Razlog za korištenje ovog pristupa je da može povećati vjerodostojnost i valjanost nalaza kada različite metode daju iste rezultate. Osnovna svrha korištenja ovog pristupa je da pomaže u *davanju detaljnije i uravnoteženije slike situacije* (Altrichter i sur., 1996, str. 117).

Triangulacija istraživača je korištenje više od jednog istražitelja, ispitivača, promatrača, istraživača ili analitičara podataka u istraživanju. Sposobnost potvrđivanja nalaza među istraživačima, bez prethodne rasprave ili suradnje između njih, može značajno povećati vjerodostojnost nalaza. Triangulacija istraživača posebno je važna za smanjenje pristranosti u prikupljanju, izvješćivanju i/ili analizi podataka o istraživanju. Ova tehnika omogućuje dodatne uvide u proces osmišljavanja podataka jer donosi različite perspektive i različite epistemološke pretpostavke koje mogu poslužiti rezultatima istraživanja. Nekoliko istraživača upozorava kod ove triangulacije na neobučene studente i nemotivirane istraživače koji mogu na kraju narušiti pouzdanost rezultata istraživanja nedostatkom angažmana i odgovornosti. Općenito se preporuča da suistraživači budu puni istraživački partneri u svim fazama istraživačkog projekta (Noble i Heale 2019).

Teorijska triangulacija je korištenje više teorija ili hipoteza prilikom ispitivanja situacije ili fenomena. Ideja je sagledati situaciju, odnosno pojavu iz različitih perspektiva, kroz različite poglede, s različitim pitanjima na umu. Različite teorije ili hipoteze ne moraju biti slične ili kompatibilne, zapravo, što se više razlikuju, veća je vjerojatnost da će identificirati različite probleme. Teorijske triangulacije mogu omogućiti dublje razumijevanje istraživanja jer istraživači mogu istraživati na različite načine da bi dobili smisao u podacima. Napetosti koje bi mogle nastati između teorijskih objašnjenja istih podataka mogu donijeti nove uvide u aspekte problema istraživanja. Međutim, Guin, Diehl i McDonald (2011) ističu kako se različiti kvalitativni istraživači ne slažu se sa shvaćanjem da istraživači mogu stajati izvan epistemoloških perspektiva koje unose u bilo koji projekt, tvrdeći da nije logično uspoređivati analize podataka koji se temelje na različitim teorijskim konceptima.

Metodološka triangulacija uključuje korištenje više od jedne vrste metoda za proučavanje fenomena. Utvrđeno je da je korisna u pružanju potvrde nalaza, opsežnijih podataka, povećane valjanosti i boljeg razumijevanja proučavanih fenomena. Cohen i Manion (1980, str. 142) opisali su metodološku triangulaciju kao *pokušaj mapiranja ili potpunijeg objašnjenja bogatstva i složenosti ljudskog ponašanja proučavajući ga s više od jednog stajališta* te kao takva metodološka triangulacija prikuplja sveobuhvatnije podatke i bolji uvid

u istraživačku temu, daleko više od usvajanja samo jedne metode. Iako su mnogi istraživači koristili ovu dobro uhodanu tehniku, malo je objavljenih primjera njezine uporabe, zaključuju Cohen i Manion (1980).

3.1.2. Razlozi za triangulaciju

Carvalho i White (1997, str. 16) navode kako postoje tri ključna načina za kombiniranje kvantitativnih i kvalitativnih pristupa:

- (1) integriranje metodologija;
- (2) potvrđivanje, opovrgavanje, obogaćivanje i objašnjavanje nalaza jednog pristupa onima iz drugog;
- (3) spajanje nalaza dvaju pristupa u jedan skup preporuka politike.

Potvrda ili *opovrgavanje/pobijanje* se postižu provjeravanjem kvantitativnih rezultata kroz kvalitativni pristup. *Obogaćivanje* se postiže korištenjem kvalitativnog rada za identificiranje problema ili dobivanje informacija o varijablama koje nisu dobivene kvantitativnim istraživanjima. *Objašnjavanje* uključuje korištenje kvalitativnog rada za razumijevanje neočekivanih rezultata iz kvantitativnih podataka (Carvalho i White, 1997). U principu, Carvalho i White (1997, str. 5) navode kako *svaki od ovih mehanizama može djelovati u bilo kojem smjeru od kvalitativnih do kvantitativnih pristupa ili obrnuto*.

Triangulacija se koristi iz više razloga te dok Carvalho i White (1997) predlažu četiri razloga zbog kojeg bi istraživači poduzimali triangulaciju, Sarantakos (1998) također upućuje na razloge za triangulaciju, ali isto tako i sažima važnost triangulacije u istraživanju. Prema Sarantakosu (1998) triangulacija omogućuje istraživaču da dobije različite informacije o istom pitanju; koristi snagu svake metode za prevladavanje nedostataka druge; postiže veći stupanj valjanosti i pouzdanosti te prevladava nedostatke jednometodnih istraživanja. Triangulacija nudi bogatstvo i jasnoću istraživanjima, ali također ima svoja ograničenja. Ključno za triangulaciju je ideja da metode koje vode do istih rezultata daju više povjerenja u nalaze istraživanja. Međutim, učinkovitost triangulacije počiva na pretpostavci da se slabosti jedne metode kompenziraju protutežnim snagama druge. Ako dvije metode dijele iste slabosti, to bi pojačalo sumnju u istraživanje. Različiti istraživači tvrde da oslanjanje na višemetodno istraživanje očituje nedostatak povjerenja u bilo koju metodu. Kada se koristi kao metoda za kombiniranje istraživačkih metodologija, triangulacija se možda neće postići na ujednačen ili dosljedan način. Osim toga, istraživači možda neće adekvatno objasniti svoje tehnike za

spajanje rezultata. Triangulacija ne ublažava uvijek na odgovarajući način probleme u odabranoj metodologiji istraživanja. Procesi triangulacije su složeni i zahtijevaju vješto analiziranje. Konačno, vrijednost triangulacije može biti precijenjena u nekim istraživanjima (Sarantakos, 1998).

4. Triangulacija i kombinirane metode

Interes za kombiniranjem metoda u istraživanjima u društvenim znanostima ima dugu povijest. Pojmovi kao što su *triangulacija* i *kombiniranje metoda* postoje već duže vrijeme te služe za označavanje korištenja različitih metoda analize podataka u empirijskim istraživanjima.

Prema Nobleu i Healeu (2019) triangulacija u istraživanjima odnosi se na proces koji pomaže povećati vjerodostojnost i valjanost istraživanja. Drugim riječima, triangulacija se ponekad koristi kombiniranim metodama kako bi se postigao cilj potvrđivanja rezultata istraživanja. Međutim, triangulacija nije isto što i kombinirane metode. Kombinirane metode u osnovi kombiniraju kvantitativne i kvalitativne pristupe istraživanju u dobivanju odgovora na istraživačka pitanja, dok triangulacija opisuje kako istraživač koristi sve višestruke pristupe u istraživanju za izdvajanje potrebnih informacija, kao i kritičku analizu nalaza čime se utvrđuje valjanost i vjerodostojnost.

Iako sva istraživanja s kombiniranim metodama uključuju i kvalitativne i kvantitativne podatke, kako i kada se ti podaci prikupljaju i analiziraju može se razlikovati u različitim istraživanjima s istraživačima koji sudjeluju u paralelnom, linearnom ili ciklusnom procesu (Creswell, 2008). Dizajni paralelnih mješovitih metoda uključuju prikupljanje i analizu kvalitativnih i kvantitativnih podataka i trianguliraju svaki proces na koji djeluju neovisno o drugom. Primjer za to bi bilo istovremeno provođenje anketa i fokusnih grupa, analiziranje rezultata svake od njih i izvještavanje o nalazima na način koji ih uspoređuje i suprotstavlja. Takvi pristupi obično uključuju više istraživača ili timove istraživača koji rade odvojeno. Creswell (2008) dalje navodi da linearni dizajn kombiniranih metoda, s druge strane, uz pomoć triangulacije uključuje uzastopne korake kojim se izmjenjuju dvije metode gdje se jedna izlaže drugoj. Primjer za to bi bio provođenje eksperimentalnog istraživanja u kojoj se uspoređuju rezultati učenika na zadanom zadatku (kvantitativna), a zatim provođenje intervjua s nekim učenicima s lošim rezultatom kako bi se utvrdilo zašto su se mučili (kvalitativna). Obrnuti primjer ovoga bio bi prvo provođenje fokusnih grupa s učenicima kako bi otkrili s čime bi mogli predvidjeti da se muče pri rješavanju zadatka, a zatim osmišljavanje samog zadatka s tim razmatranjima i njegovo provođenje s djecom. U oba slučaja, postojali su odvojeni, jasno razgraničeni koraci u procesu prikupljanja i analize podataka, a drugi korak se temeljio na prvom. Ciklusna ili iterativna istraživanja s kombiniranim metodama posebni su slučajevi linearnog dizajna tijekom kojih istraživač poduzima tri ili više koraka u prikupljanju i analizi podataka gdje svaki korak informira sljedeći korak. Dizajn trianguliranih kombiniranih

metoda, također poznat kao konvergentni paralelni dizajn, izvodi se kada se kvalitativni i kvantitativni podaci prikupljaju istodobno i imaju jednak prioritet (Creswell, 2008). Prikupljanje i analiza svake vrste podataka odvija se zasebno, a nalazi se spajaju tijekom faze interpretacije kako bi se omogućili čvrsti zaključci koji su podržani iz više izvora podataka. Primjer triangulacije bila bi studija slučaja o učincima intervencije na dječji vrtić u kojoj se podaci dvije metodologije prikupljaju od djece kako bi se utvrdilo što se događa u smislu uspješnosti, ponašanja, stavova i percepcije. Primarna prednost trianguliranog dizajna je ta što se može oslanjati na snagu i jednih i drugih podataka, ali pri tumačenju se mora pristupiti s oprezom jer bi rezultati mogli biti kontradiktorni (Kelle, Kühberger i Bernhard, 2019, str. 11).

Flick, Garms-Homolova, Herrmann, Kuck i Rohnsch (2012) daju primjer istraživanja s kombiniranim metodama. U istraživanju je korišten konstruktivistički pristup te je ilustrirana triangulacija kao metodološki okvir. Slučaj uključuje razlike u perspektivama pacijenata i zdravstvenih djelatnika oko korištenja lijekova za spavanje u staračkim domovima. Autori zauzimaju stav da specifično pitanje istraživanja opravdava korištenje kombiniranih metoda. S obzirom na ovaj stav, podržava se izbor kombiniranih metoda zbog potrebe prikupljanja informacija o višestrukim perspektivama ovog istraživačkog problema. Prikupljeni su kvantitativni podaci kako bi se utvrdila prevalencija poremećaja spavanja, koliko su oni ozbiljni u smislu zdravstvenog stanja, te propisivanje i korištenje lijekova za rješavanje problema. Međutim, ove kvantitativne podatke trebalo je staviti u kontekst razumijevanja znanja osoblja i stavova prema liječenju poremećaja spavanja, kao i percepcije štićenika doma za starije i nemoćne i njihova uvjerenja o prirodi problema i njegovom liječenju. Dakle, koncept triangulacije utjecao je na dizajn ovog istraživanja s kombiniranim metodama, uključujući korištenje više metoda i više istraživača. Flick i suradnici (2012) opisuju istraživačka pitanja koja podupiru korištenje kombiniranih metoda kao ona koja zahtijevaju triangulaciju perspektive za razumijevanje složenog problema. U svom istraživanju autori priznaju da konstruktivistička paradigma prethodi uokvirivanju problematike istraživanja. Fielding i Schreier (2001) skreću pozornost na ulogu triangulacije u istraživanju kombiniranih metoda u analitičkoj fazi kroz kombinaciju ili konverziju kvantitativnih i kvalitativnih podataka. On tvrdi da istraživači kombiniraju ne zato što postoji nešto posebno u kvantitativnim ili kvalitativnim podacima, nego to čine kako bi integrirali dva temeljna načina razmišljanja o društvenim fenomenima.

Poteškoće s istraživačkim pristupima s kombiniranim metodama dijelom proizlaze iz zabune oko specifičnog doprinosa triangulacije u procesu istraživanja. I kombinirane metode i triangulacija oblici su različitih ispitivanja. U istraživanju s kombiniranim metodama koristi se

više od jedne metodološke paradigme kako bi se steklo dublje i šire razumijevanje problema koje bi jedna metoda mogla otkriti (Creswell, 2008; Sekulić-Majurec, 2007).

5. Metodologija u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

Istraživači koji istražuju koncept djetinjstva sudjeluju u multidisciplinarnim istraživanjima koja povezuju društvena, odgojno-obrazovna i kulturološka pitanja. Cilj multidisciplinarnog pristupa je razumjeti djecu u njihovim društvima i zajednicama i kao aktivne subjekte, te utvrditi kako je djetinjstvo povezano s društvenim strukturama i kulturama. Ovisno o pristupu, istraživanje može dotaknuti vrlo različita pitanja (Karlsson, 2020). Kako je djetinjstvo po prirodi multidisciplinarni fenomen, kombinacija znanstvenih stajališta pruža sveobuhvatniji pogled na tu temu. Istraživanje u ranom djetinjstvu sve je više usmjereno na participativne pristupe koji uključuju djecu i njihove obitelji u proces istraživanja. Kako bi unaprijedili pedagoški pristup u ranom djetinjstvu, istraživači nastoje razjasniti opseg iskustava s kojima se susreću djeca rane i predškolske dobi, njihove obitelji i stručnjaci koji im pružaju podršku. Istraživači su razvili metode za prebrojavanje i opisivanje tih iskustava, uključujući ankete, intervjuje, opažanja i nenametljiva mjerenja (Driscoll, 2011). Sve navedeno ide u prilog zaključku da su potrebna visokokvalitetna i opsežna istraživanja u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Driscoll (2011) i Karlsson (2020) u svojim istraživanjima govore o tome kako istraživači u ranom djetinjstvu trebaju poznavati više metodologija za proučavanje složenih odgojno-obrazovnih problema i doprinosa znanju na tom području. Današnje društvo zahtijeva od istraživača da idu dalje od eksperimenata ili anketa kako bi se bavili istraživačkim hipotezama ili istraživačkim pitanjima (Driscoll, 2011). Alternativne metodologije istraživanja dramatično su se promijenile tijekom posljednjeg desetljeća. Neke od novih metodologija razvijene su kao rezultat proučavanja novih, složenijih pitanja, kao što je potreba za učenjem za integriranim pristupom u dječjem vrtiću. Neke su istraživačke metodologije razvijene kao rezultat novih paradigmi, kao što su postpozitivističke, konstruktivističke, kritičke, feminističke i poststrukturalističke epistemologije (Gojkov, 2007; Kozić, 2016). Osim toga, tradicionalnije metodologije su se proširile kako bi obuhvatile nove poglede na ono što je istraživanje i što je istraživano. Istraživači u obrazovanju trebaju više metodologija za proučavanje složenih odgojnih i obrazovnih problema kao što je, na primjer, ponašanje djece u društvu. Odgajatelji i istraživači u ranom djetinjstvu suočavaju se sa širokim rasponom izazova vrednovanja u razvoju i poboljšanju kurikula i okruženja za učenje koja su razvojno

primjerena i zadovoljavaju potrebe i interese djece. Također oni bi trebali procijeniti vrijednost kurikula i pratiti napredak djece. Iz tog razloga oni moraju odabrati pouzdane i valjane mjere za utvrđivanje napretka djece i vrijednosti kurikula. Intervjuiranje djece radi istraživanja smatra se ugodnim i dragocjenim iskustvom (Moir i Kwansa, 2000). Prema Irwinu i Johnsonu (2005, str. 822) „četverogodišnja djeca mogu pružiti važne uvide u svoj svakodnevni život i zdravstvena iskustva“. Kao rezultat sve aktivnijeg uključivanja djece u istraživanje, pristupi i procesi korišteni u istraživanju su se promijenili te tako, posljedično, sve više istraživača provodi istraživanja s djecom iako su do nedavno djeca smatrana nepouzdanim i nepotpunim objektima za proučavanje. Promjene u dominantnim pogledima djece donijele su i metodološke promjene u istraživanju, uključujući prilagodbu tradicionalnijih metoda kao što su promatranje, intervjui i upitnici te razvoj multimetodskih pristupa koji uključuju korištenje umjetničkih i drugih aktivnosti temeljenih na projektivnim pristupima (Fargas-Malet, McSherry, Larkin i Robinson, 2010).

Prilikom prikupljanja podataka o djeci obično se koristi nekoliko metoda, a mogu se podijeliti u pet kategorija (Karlsson, 2012, str. 249):

1. Podaci se mogu prikupljati od djece u stvarnom vremenu snimanjem, fotografiranjem ili promatranjem djece i odraslih oko njih ili korištenjem aplikacija putem pametnih telefona.
2. I djeca i odrasli mogu proizvesti podatke retrospektivno odgovaranjem na upitnike, sudjelovanjem u intervjuima, prisjećanjem i izražavanjem svojih misli usmeno ili pisano, ili korištenjem simbola, emotikona, slika ili govora tijela.
3. Vrijedni podaci mogu se dobiti i iz dječjih radova, na primjer priča, dokumenata, časopisa, prezentacija, konstrukcija i rukotvorina, fotografija, videa, pokreta i crteža. Radovi odraslih također mogu prikazati njihovo vlastito djetinjstvo ili djecu s kojima su u interakciji.
4. Istraživački materijali mogu uključivati dokumente, kao što su statistike, proceduralni tekstovi, zakoni, propisi, politički programi i povijesni dokumenti.
5. Jedna vrsta podataka sastoji se od javnih informacija, uključujući informacije predstavljene u medijima, sadržaj društvenih medija i forumske rasprave, koje uglavnom proizvode odrasli.

Kvalitativne studije pružaju jedinstven uvid u životnu stvarnost djece, njihovih obitelji i odraslih koji rade s njima i u njihovo ime. Kvalitativne istraživačke metodologije pomažu istraživačima otkriti kako stvari zapravo funkcioniraju za stvarne pojedince u stvarnim okruženjima. Danas je kvalitativna metodologija istraživanja prihvaćena u istraživačkoj

zajednici. Prema autoru Mehanu (1973), istraživači smatraju da kvalitativna metodologija koristi sustavno istraživanje kako bi joj pružilo informacije i uvide koji donose znanje i razumijevanje važno za rad odgajatelja koji su nedostupni iz drugih izvora. Kvalitativno istraživanje im omogućuje istraživanja stvarnosti djece i odraslih koji rade s njima, što ga čini neprocjenjivim istraživačkim alatom. Kvalitativno istraživanje ranog djetinjstva omogućuje nalaze temeljene na podacima koji mogu pomoći strukturirati suvremenu teoriju, istraživanje, politiku i praksu ranog djetinjstva. Mehan (1973) navodi kako je uspon kvalitativnih metoda u velikoj mjeri povezan sa sve većom nelagodnom oko valjanosti kvantitativnih metoda koje su se uvelike oslanjale na obrazovno i psihološko testiranje te ističe da se način na koji djeca tumače testna pitanja može razlikovati od onoga što je namjeravao istraživač, što rezultira time da testovi ne mogu mjeriti ono za što su dizajnirani.

Mnogi istraživači nailaze na poteškoće u dobivanju pristupa djeci. Odgajatelji, roditelji ili drugi skrbnici mogu ne pristati na to da njihovo dijete bude uključeno u studiju. Campbell (2008, str. 41-42) smatra da svi oni koji sprječavaju sudjelovanje djece u istraživanju „marginaliziraju djecu i jačaju diskurse koji konstruiraju djecu kao nesposobna sama odlučiti hoće li sudjelovati ili ne“. Vješt istraživač tada treba imati sposobnost olakšavanja komunikacije ne samo s djecom nego i s njihovim roditeljima i drugim odgajateljima. Kada su istraživači zainteresirani za djetetovu perspektivu, svaki proces intervjua treba voditi s posebno posvećenom pažnjom uzimajući u obzir dob te sigurnost mladog ispitanika. Istraživači ne bi trebali nametati svoj vlastiti plan i umjesto toga trebali bi ponuditi mogućnosti djetetu da iznese svoja stajališta i mišljenja, čak i ako se oni ne podudaraju uvijek sa svrhom istraživanja jer ipak istraživanja koja uključuju djecu zahtijevaju visoku razinu etičke svjesnosti. Takva etička svjesnost odnosi se na djecu, roditelje i druge skrbnike iz tog razloga što bi se roditelji ili odgajatelji mogli osjećati obveznim pristati da njihovo dijete bude uključeno u studiju. Stoga se svim istraživačima uključenim u istraživanja s djecom savjetuje da budu u tijeku s trenutnim zahtjevima i etičkim pravilima.

U Hrvatskoj istraživanja s djecom regulirana su Etičkim kodeksom istraživanja s djecom koji je nastao na temeljima međunarodnih akata (Ajduković i Kolesarić, 2003). Osim međunarodnih pravnih akata zakonski propisi Republike Hrvatske koji reguliraju pravni subjektivitet djece, pa su u tome smislu relevantni za razradu problema etike, jesu: Obiteljski zakon, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, Zakon o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece, Zakon o uzimanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja, zatim Zakon o osnovnom školstvu, Zakon o srednjem školstvu, Zakon o sudovima za mladež itd. (prema Ajduković i

Kolesarić, 2003, str. 5). Ajduković i Kolesarić (2003, str. 5) navode kako se kodeksom nastoji urediti status djece sudionika „humanističkih, društvenih, edukacijskih, medicinskih i svih drugih istraživanja, a koja na neposredan ili posredan način mogu utjecati na njihov integritet kao cjelovitih osoba“. Cilj kodeksa je poticati istraživače na promišljanje o etičkim načelima istraživanja, gdje su sudionici djeca ili ona koja se odnose na djecu te osigurati prava, najbolji interes i dobrobit djece. Osim toga, temeljna pitanja Etičkoga kodeksa istraživanja s djecom nastoje urediti status djece, status roditelja odnosno skrbnika i status istraživača i suradničkog osoblja (Ajduković i Kolesarić, 2003, str. 5-6)

6. Kombinirana metodologija u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

Ovo poglavlje predstavlja pogled na primjenu kombiniranih metoda u istraživanjima odgoja i obrazovanja u ranom djetinjstvu. Mnoga istraživanja u odgoju i obrazovanju u ranom djetinjstvu istražuju ili pripremaju intervencije u odgojno-obrazovnoj praksi. Takvo istraživanje je složeno i uključuje različite sudionike, ponajviše djecu. U konačnici, takvo istraživanje služi za donošenje daljnjih odluka u odgojno-obrazovnoj praksi, bilo da je to trenutna odluka o mjestu istraživanja ili moguća, općenitije primjenjiva, buduća odluka. Visokokvalitetna odluka temelji se na različitim perspektivama, a posebno na glasovima onih s najmanje moći, u ovom slučaju djece (Barber i Mourshed, 2007, str.13).

U literaturi o kombiniranim metodama, pitanje mogu li se kvantitativne i kvalitativne ontologije i epistemologije kombinirati jedna s drugom unutar jedne studije otvorilo je različite rasprave (Denzin, 2012). Tvrđilo se da kvantitativno istraživanje pretpostavlja postojanje jedne stvarnosti o kojoj se može dobiti objektivno znanje. Kvalitativno istraživanje temelji se na višestrukim stvarnostima i različitim vrstama znanja i načinima prikupljanja znanja. Kao takva, kvantitativno i kvalitativno istraživanje izgledaju nespojivo. U literaturi o kombiniranim metodama, dobar istraživač koji primjenjuje kombinirane metode u svojim istraživanjima sposoban je balansirati između objektivne stvarnosti kvantitativnog istraživanja i višestruke subjektivne stvarnosti kvalitativnog istraživanja. U praksi, međutim, istraživači općenito nemaju osjećaj da mijenjaju dvije stvarnosti dok provode istraživanje u kojima koriste kombiniranu metodologiju (Bryman, 2007).

Pristupi istraživanjima s kombiniranim metodama dobivaju na popularnosti u društvenim znanostima. Iako su ovi pristupi mnogima u ovom području možda nepoznati, oni mogu jedinstveno doprinijeti i poboljšati istraživanje odgoja i obrazovanja u ranom djetinjstvu. Pojam *kombinirane metode* sve se više koristi u odgojno-obrazovnim istraživanjima kako bi se obuhvatio širok i raznolik skup istraživačkih nastojanja. Područje istraživanja s kombiniranim metodama ima svoju jedinstvenu povijest, tradiciju i preferiranu terminologiju te se još uvijek razvija. Brojni su autori istaknuli vrijednost korištenja pristupa kombiniranih metoda u istraživanju. Te prednosti uključuju: oslanjanje na snagu i kvalitativnih i kvantitativnih metoda, pri čemu svaki pristup kompenzira ograničenja drugog (Creswell i Plano Clark, 2007), jačanje pouzdanosti, valjanosti i generalizacije podataka kroz povećanu pouzdanost i autentičnost istraživačkog procesa (Barton, 2005), te holističkiji i jači rezultati koji proizlaze iz istraživanja

(Johnson i Onwuegbuzie, 2004) koja integriraju perspektive fenomena na različitim konceptualnim razinama (Todd, Nerlich i McKeown, 2004). Mnogi autori smatraju kako kombinirane metode imaju veliki potencijal pridonijeti napretku znanosti u kontekstu korištenja ove metodologije i u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Korištenjem istraživačkog pristupa s kombiniranim metodama uspostavlja se mogućnost boljeg informiranja o dizajnu istraživanja i odnosima na terenu dobivanjem izravnih podataka s terena (Noble i Heale, 2019; Tashakkori i Creswell, 2007; Todd, Nerlich i McKeown, 2004).

U literaturi o ranom odgoju i obrazovanju često se ističu želja i potreba da se glasovi djece učine vidljivim, da se istraživanje provodi i s djecom, umjesto isključivo na djeci. Takvi prijedlozi upućuju na ograničenja rezultata istraživanja ranog odgoja i obrazovanja koje se temelje isključivo na kvantitativnim istraživanjima. Kvantitativno istraživanje često rezultira vrlo apstraktnim izjavama o učincima, koje se smatraju općenito primjenjivima. U literaturi o ranom odgoju, međutim, ističe se da učinci mogu djelovati različito u različitim kontekstima te da je važno razumjeti kako kontekst utječe na iskustvo djece te otkriti raznolikost i složenost temeljnih procesa. Očito, postoji potreba da se rezultati kvantitativnih studija nadopune shvaćanjima iz kvalitativnih analiza te se time poseže za kombiniranim metodama. Za razliku od onoga što sugerira definicija ovog pojma, ono uključuje ne samo kombiniranje kvalitativnih i kvantitativnih metoda istraživanja, već i kombiniranje kvantitativnih i kvalitativnih paradigmi, teorijskih ciljeva, metodoloških pristupa, disciplina, istraživačkih mentalnih modela, te perspektive istraživača i sudionika istraživanja (Creswell i Plano Clark 2007). Snodgrass (2016, str. 55) navodi kako kombinirane metode omogućuju istraživanje pitanja kao što je, na primjer i sam naziv njezine knjige *„Koje su prakse najučinkovitije u podršci obiteljima i odgojno-obrazovnim timovima kako bi se djeci rane dobi pomoglo da nauče koristiti argumentativnu i alternativnu komunikaciju?“*. Snodgrass (2016) time koristi ove metode kako bi ispitala prakse koje bi pomogle odgajateljima i obiteljima pri odgoju i obrazovanju djeteta te kako da dijete nauči koristiti argumentaciju u komunikaciji.

Corr (2015) koristi kombinirane metode kako bi opisala kako se djeca s teškoćama u razvoju podržavaju u sustavima rane intervencije i skrbi za djecu. Corr (2015) je kombinirala intervjue, ankete i studije slučaja u svrhu razvoja u istraživačkoj studiji koja ispituje pružanje usluga djeci koja su doživjela zlostavljanje i zanemarivanje. Kako bi odgovorila na svoja istraživačka pitanja, namjerno je ispitala isti fenomen iz državne i lokalne perspektive odgojno-obrazovnog sustava. Kako bi osigurala da su podaci prikupljeni od sudionika na ovim razinama povezani, namjerno je implementirala svaku metodu uzastopno, počevši od anketiranja pružatelja usluga (tj. sudionika na razini odgojno-obrazovnog sustava). Zatim je upotrijebila

konstrukte iz te ankete kako bi razvila polustrukturirana pitanja za intervju koja se koriste s administratorima na državnoj razini. Nakon analize, koristila je rezultate intervjua i ankete kako bi razvila izvore prikupljanja podataka i ključna pitanja za studiju slučaja lokalne obitelji (npr. tjedne komunikacijske dnevnik, pitanja intervjua). Na kraju je upotrijebila rezultate svih metoda za informiranje o razvoju instrumenata korištenih u sljedećoj metodi. Corr (2015) koristi kombiniranu metodologiju u svrhu komplementarnosti. Miješajući intervju, anketu i studiju slučaja iz državne i lokalne perspektive te perspektive odgojno-obrazovnog sustava, opisala je kako isprepletenost profesionalnih uloga utječe na pružanje usluga djeci rane dobi s teškoćama u razvoju koja su doživjela zlostavljanje i zanemarivanje.

7. Zaključak

U posljednjih se par desetljeća kontinuirano širi zanimanje za obrazovanjem, odgojem i skrbi u ranom i predškolskom djetinjstvu te tako i za djetetom koje je važan subjekt odgoja. Stoga, istraživanja pedagoškog rada u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja postaju sve važnija u smislu socijalne i obrazovne politike.

Dvije najpoznatije metode u istraživanjima pedagoškog rada u ustanovama ranog i predškolskog odgoja su kvalitativna i kvantitativna. U kvantitativnom istraživanju prikupljaju se podaci za numeričku analizu mišljenja, ponašanja i očekivanja. Cilj je općenito donijeti zaključke koji se mogu statistički izmjeriti, a istraživanje teži dokazivanju i utvrđivanje činjenica. Dok kvantitativni postupci opisuju koliko i zašto nešto jest kvalitativna metodologija ima drugačiji pristup, ona postavlja pitanje što nešto jest i kako se odvija. Kvalitativno istraživanje služi za analizu i razumijevanje specifičnosti, grupnog ponašanja, problema ili činjenica. Cilj je opisati temu, a ne mjeriti je kao što je cilj kvantitativnog istraživanja. Razlika između kvantitativnog i kvalitativnog istraživanja dovodi do pitanja mogu li se različiti pristupi temi međusobno nadopunjavati. Ovo je pitanje o kojem se često razmišlja kao o pitanju triangulacije. Glavni zaključak je da se kombiniranjem obiju metoda poboljšava ukupna kvaliteta podataka i rezultata istraživanja. Korištenje pristupa s više metoda može pomoći istraživanju da se iskoriste sve prednosti kako kvantitativnog tako i kvalitativnog istraživanja. Kombinirane metode odnose se na bilo koji istraživački pristup koji koristi kvalitativne i kvantitativne podatke u nekom obliku. Integracija kvantitativnih i kvalitativnih podataka u obliku istraživanja s kombiniranim metodama ima veliki potencijal za povećanje strogosti i obogaćivanje analize i rezultata bilo kojeg istraživanja. Zaključno, ovim radom se pokazuje kako je provedba kombinirane metodologije u istraživanjima potrebna i važna, pa tako i istraživanjima koja se bave ranim i predškolskim odgojem i obrazovanjem.

8. Literatura

- 1) Ajduković, M. i Kolesarić, V. (ur.) (2003). *Etički kodeks istraživanja s djecom*. Zagreb: Vijeće za djecu Vlade Republike Hrvatske. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
- 2) Altrichter, H., Posch, P. i Somekh, B. (1996). *Teachers investigate their work: An introduction to the methods of action research*. London: Routledge.
- 3) Barber, M. i Mourshed, M. (2007). *How the World's Best Education Systems Come Out on Top*. London & New York: McKinsey & Company.
- 4) Barton, W. H. (2005). Methodological challenges in the study of resilience. U M. Ungar (ur.), *Handbook for working with children and youth pathways to resilience across cultures and contexts* (str. 135–147). Thousand Oaks, CA: Sage.
- 5) Bryman A. (2007). Barriers to Integrating Quantitative and Qualitative Research. *Journal of Mixed Methods Research*,1(1), 8-22.
- 6) Buber, R., Gadner, J. i Richards R. (2004). *Applying qualitative methods to marketing management research*. UK: Palgrave Macmillan.
- 7) Busetto, L., Wick, W. i Gumbinger, C. (2020). How to use and assess qualitative research methods. *Neurological Research and Practice*, 2(14), 1-10.
- 8) Campbell, A. (2008). For Their Own Good: Recruiting children for research. *Childhood*, 15(1), 30–49. <https://doi.org/10.1177/0907568207086834> (pristupljeno 18. svibnja 2022.)
- 9) Carvalho, S. i White, H. (1997). *Combining the quantitative and qualitative approaches to poverty measurement and analysis: The practice and the potential*. World Bank Technical Paper 366. Washington, D.C.: World Bank.
- 10) Cohen, L., i Manion, L. (1980). *Research methods in education*. London: Croom Helm.
- 11) Cohen, L., Manion, L., i Morrison, K. (2000). *Research methods in education*. London: Routledge Falmer.
- 12) Corr, C. (2015). *Provision of services for young children with disabilities experiencing abuse and neglect (doctoral dissertation)*. University of Illinois at Urbana-Champaign. Dostupno: <http://hdl.handle.net/2142/87985> (pristupljeno 20. svibnja 2022.)
- 13) Creswell, J. i Plano Clark, V. (2007). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- 14) Creswell, J. W. (2008). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research (third edition)*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.

- 15) Denzin N. K. (1970). *The research act: A theoretical introduction to sociological methods*. New Jersey: Transaction Publishers.
- 16) Denzin, N. K. (2012). Triangulation 2.0. *Journal of Mixed Methods Research*, 6(2), 80–88.
- 17) Driscoll, D. L. (2011). Introduction to primary research: Observations, surveys, and interviews. *Writing Spaces: Readings on Writing*, 2(2011), 153-174
- 18) Dubovicki, S., Mlinarević, V. i Velki, T. (2018). *Istraživački pristupi i metodološki okviri u istraživanjima budućih učitelja*. Nova prisutnost, 16(3), 595-610.
- 19) Fargas-Malet, M., McSherry, D., Larkin, E. i Robinson, C. (2010). Research with children: methodological issues and innovative techniques. *Journal of Early Childhood Research*, 8(2), 175–192.
- 20) Fielding, N. i Schreier, M. (2001). Introduction: On the Compatibility between Qualitative and Quantitative Research Methods., *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research*, 2(1). <https://doi.org/10.17169/fqs-2.1.965>
- 21) Flick, U., Garms-Homolová, V., Herrmann, WJ., Kuck, J., Röhnsch, G. (2012). I Can't Prescribe Something Just Because Someone Asks for It . . . : Using Mixed Methods in the Framework of Triangulation. *Journal of Mixed Methods Research*, 6(2), 97-110.
- 22) George, T. (2021). An introduction to mixed methods research. <https://www.scribbr.com/methodology/mixed-methods-research/> (Pristupljeno; 15. svibnja 2022.)
- 23) Gojkov, G. (2007) *Kvalitativna istraživačka paradigma u pedagogiji – prilozi kvalitativnim istraživanjima u pedagogiji*, Vršac: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača.
- 24) Gray, D. E. (2009) *Doing research in the real world*. Los Angeles: Sage.
- 25) Greene, J. C., Caracelli, V. J. i Graham, W. F. (1989). Toward a Conceptual Framework for Mixed-Method Evaluation Designs. *Educational Evaluation & Policy Analysis*, 11, 255-274.
- 26) Guion, L. A., Diehl, D. C. i McDonald, D. (2011). Triangulation: establishing the validity of qualitative studies: FCS6014/FY394, Rev. 8/2011. *Edis*, 2011(8), 3-3.
- 27) Igwenagu, C. (2016). *Fundamentals of research methodology and data collection*. LAP Lambert Academic Publishing.
- 28) Irwin, L. G. i Johnson, J. (2005). Interviewing Young Children: Explicating Our Practices and Dilemmas. *Qualitative Health Research*, 15, 821-831.
- 29) Jick, T. D. (1979). Mixing qualitative and quantitative methods: triangulation inaction, *Administrative Science Quarterly*, 24(1), 602 – 611.

- 30) Johnson, R. B. i Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational researcher*, 33(7), 14-26.
- 31) Karlsson, L. (2012). *The child perspective study and action*. U L. Karlsson i R. Karimäki (ur.), *Diving into study and action on the child perspective* (str. 17–63).
- 32) Karlsson, L. (2020). Studies of Child Perspectives in Methodology and Practice with ‘Osallisuus’ as a Finnish Approach to Children’s Reciprocal Cultural Participation. U *Childhood Cultures in Transformation* (str. 246-273). Leiden, The Netherlands: Brill. https://doi.org/10.1163/9789004445666_013
- 33) Kelle, U. i Kühberger, C. i Bernhard, R. (2019). How to Use Mixed-methods and Triangulation Designs: an Introduction to History Education Research. *History Education Research Journal*. 16, 5-23.
- 34) Kozić, M. (2016). *Vrste istraživanja i metode prikupljanja podataka u diplomskim radovima* (Diplomski rad). Dostupno: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:651609> (pristupljeno 18. svibnja 2022.)
- 35) Levitt H. M., Bamberg M., Creswell J. W., Frost D. M., Josselson R., Suárez-Orozco C. (2018). Journal article reporting standards for qualitative primary, qualitative meta-analytic, and mixed methods research in psychology: The APA Publications and Communications Board task force report. *American Psychologist*, 73(1), 26.
- 36) Mehan, H. (1973). *Assessing children's language using abilities: Methodological and cross cultural implications*. U M. Armer i A.D. Grimshaw (Ur.), *Comparative social research: Methodological problems and strategies* (str. 309–343). New York: Wiley.
- 37) Mejovšek, M. (2005). *Metode znanstvenog istraživanja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- 38) Milas, G. (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- 39) Moir, J. i Kwansa, T. (2000). Interviewing children for the purposes of research in primary care. *Primary Health Care Research and Development*. 1(2), 113-130. <https://doi.org/10.1191/146342300675316801> (pristupljeno 19. svibnja 2022.)
- 40) Mužić, V. (2004). *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Educa.
- 41) Noble, H. i Heale, R. (2019). Triangulation in research, with examples. *Evidence-based nursing*, 22(3), 67-68.
- 42) Plano Clark, V. L. i Creswell, J. W. (2008). *The Mixed Methods Reader*. Sage Publications, Thousand Oaks.
- 43) Sarantakos, S. (1998) *Social Research (2nd Edition)*. South Melbourne: MacMillan Education Australia.

- 44) Sekol, I. i Maurović, I. (2017). Miješanje kvantitativnog i kvalitativnog istraživačkog pristupa u društvenim znanostima – miješanje metoda ili metodologija?. *Ljetopis socijalnog rada*, 24 (1), 7-32.
- 45) Sekulić-Majurec, A. (2007). Kraj rata paradigmi pedagoških istraživanja. *Pedagogijska istraživanja*, 4 (2), 203-214.
- 46) Snodgrass, M.R. (2016). *Supporting a school team in planning and implementing AAC for a child with intellectual disability (doctoral dissertation)*. University of Illinois at Urbana-Champaign. Dostupno: <http://hdl.handle.net/2142/93024> (pristupljeno 20. svibnja 2022.)
- 47) Tashakkori, A. i Teddlie, C. (2003). *Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research*. Thousand Oaks: Sage.
- 48) Tashakkori A. i Creswell J.W. (2007). *Exploring the nature of research questions in mixed methods research*. Sage, CA; Los Angeles, CA; Sage Publications.
- 49) Todd, Z., Nerlich, B. i McKeown, S. (2004). Introduction. U Z. Todd, B. Nerlich, S. McKeown i D. D. Clarke (Ur.), *Mixing methods in psychology: The integration of qualitative and quantitative methods in theory and practice* (str. 3–16). New York, NY: Psychology Press, Taylor and Francis Group.
- 50) Vukosav, J. i Zarevski, P. (2011). *Metodologija znanstvenih istraživanja*. Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija.

9. Sažetak

Otkrivanje djece kao subjekata odgoja i obrazovanja i aktera u njihovom životnom okruženju bilo je popraćeno daljnjim razvojem rasprave o metodama istraživanja djetinjstva. Najzastupljenija su istraživanja u kojima se koriste kvantitativne i kvalitativne metode. Kvalitativno istraživanje djeluje kao istraživanje kojim se može optimalno produbiti odabrana temu. S druge strane, kvantitativno istraživanje pruža elemente potrebne za mjerenje, potvrđivanje i bolje razumijevanje okolnosti ili problema. Iako su istraživanja koja kombiniraju kvalitativni i kvantitativni pristup još uvijek rijetka u istraživanjima djetinjstva, u svijetu se sve češće koristi kombinirani istraživački pristup pri istraživanjima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Kombinirane metode pružaju istraživačima u ranom djetinjstvu jedinstvene prilike za ispitivanje složenih problema i mogu podržati mnoge različite ciljeve u istraživanju. Cilj ovog rada je dati pregled kvalitativnih i kvantitativnih metoda istraživanja te objasniti koncepte triangulacije i kombinirane metodologije i uputiti na razloge zašto je kombinirana metodologija važna u istraživanjima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: istraživanje, kombinirana metodologija, predškolski odgoj i obrazovanje, rano djetinjstvo

MIXED-METHOD RESEARCH IN PRESCHOOL EDUCATION

10. Abstract

The discovery of children as subjects of upbringing and education and actors in their living environment was accompanied by the further development of the discussion about childhood research methods. The most common researches are the ones in which quantitative and qualitative methods are used. Qualitative research acts as a method that can optimally deepen the chosen topic. On the other hand, quantitative research provides the elements needed to measure, validate, and better understand a situation or a problem. Although researches which combine both qualitative and quantitative approaches are still too rare in childhood research, a mixed methods research approach is becoming increasingly worldwide for research in early and preschool education. Mixed methods provide early childhood researchers with unique opportunities to explore complex problems and can support many different research aims. The aim of this paper is to give an overview of qualitative and quantitative research methods, to explain the concepts of triangulation and mixed methodology, and to point out the importance of the latter for early and preschool education researches.

Keywords: mixed methodology, early childhood, preschool education, research

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Klara Stojanov, kao pristupnica za stjecanje zvanja prvostupnica ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio završnoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 20. 6. 2022.

Potpis

Handwritten signature of Klara Stojanov in black ink.

**IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGA/DIPLOMSKOGA RADA (PODCRTAJTE
ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOGA FAKULTETA
U SPLITU**

Student/Studentica: Klara Stojanov

Naslov rada: Kombinirana metodologija u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Vrsta rada: završni rad

Mentor/Mentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): izv. prof. dr. sc. Tonča Jukić

Sumentor/Sumentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): -

Članovi Povjerenstva (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): doc. dr. sc. Anita Mandarić Vukušić (predsjednica), izv. prof. dr. sc. Tonča Jukić (mentorica, članica) i Iskra Tomić Kaselj, asist. (članica).

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanoga završnoga/diplomskoga rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) u otvorenom pristupu

b) dostupan studentima i djelatnicima FFST-a

c) dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6 mjeseci / 12 mjeseci / 24 mjeseca (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnoga) ograničavanja pristupa Vašemu ocjenskomu radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnomu tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 20. 6. 2022.

Potpis studenta/studentice:

